

Parashat Terumah תְּרוּמָה donaties

Shemot (Exodus) 25:1-27:19

Geheimen van de Mishkan

De parasha van deze week, Terumah, begint met HaShem's bevel aan de Israëlieten om een Mishkan te bouwen, een aardse "verblijfplaats" voor het Goddelijke. HaShem zegt tegen Mozes Shemot (Exodus) 25:2-8:

Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende: Spreek tot de kinderen Israels, dat zij voor Mij een heoffer nemen. Van alle man, wiens hart zich vrijwillig bewegen zal, zult gij Mijn heoffer nemen. Dit nu is het heoffer, hetwelk gij van hen nemen zult: goud, en zilver, en koper; Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen, en geiten haar. En roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen; en sittimhout; Olie tot den lichter, specerijen ter zalfolie, en tot roking welriekende specerijen; Sardonixstenen, en vervullende stenen tot den efod, en tot den borstlap. En zij zullen Mij een heiligdom maken, dat Ik in het midden van hen wone.

HaShem vraagt dat elke persoon zoveel doneert als hij wil om een Heilige Tabernakel te bouwen. Hij besluit door te stellen dat wanneer het heiligdom wordt gebouwd, Hij onder hen zal wonen. De Wijzen echter wijzen op een bijzonder punt n.l.; dat de Torah niet zegt dat HaShem erin zal wonen, maar in het midden van hen. Dat is iets waar we zeer zeker bij stil moeten staan, altijd wordt aangenomen dat het heiligdom Zijn verblijf plaats was/is. Toch als we kijken zien we iets anders door het heiligdom te bouwen woont Hij in ons. Het heiligdom was geen letterlijke verblijfplaats voor de Oneindige God dat is onmogelijk. Het is eerder een kanaal tussen de fysieke en spirituele werelden, een kanaal waardoor onze heiligheid en spiritualiteit van deze planeet kunnen doordringen naar HaShem.

In mystieke teksten leren we dat de Mishkan (heiligdom) veel meer was dan alleen een tempel. Elk stuk van de Mishkan elke pilaar en gordijn, altaar en waskom, zelfs het kleinste voorwerp dat erin werd gebruikt had een enorme betekenis en vertegenwoordigde iets groters in de kosmos. In feite was de hele Mishkan een microkosmos van de schepping. Dit is de diepere reden waarom de verboden van Shabbat zijn afgeleid van de constructie van de Mishkan. De passage die we hierboven aanhaalden komt nog een keer voor in de Torah, in bijna exact dezelfde bewoording, tien hoofdstukken later. In die passage lezen we hetzelfde gebod voor elke Israëliet om de bovenstaande benodigdheden te doneren om een heiligdom te bouwen. Het enige verschil is dat in de tweede passage van de constructie van de Mishkan er iets toegevoegd wordt Shemot (Exodus) 35:1-2: Toen deed Mozes de ganse vergadering der kinderen Israels verzamelen, en zeide tot hen: Dit zijn de woorden, die de HEERE geboden heeft, dat men ze doe. Zes dagen kan men het werk doen; maar op den zevenden dag zal u lieden heiligheid zijn, een dag van volledige rust voor HaShem; al wie daarop werk doet, zal gedood worden.

Uit dit duidelijke verband leren de Wijzen (rabbijnen) dat de handelingen die nodig zijn om de Mishkan te bouwen en te onderhouden dezelfde zijn als waar wij ons op de Shabbat van moeten onthouden. Er zijn in totaal 39 van zulke melakhots (werkverboden). Op een meer mystiek niveau wordt gezegd dat deze 39 werken dezelfde acties zijn die door HaShem werden uitgevoerd bij het creëren van het universum! Het eerste verboden werk (zie Sjabbat 7:2) is bijvoorbeeld zorea, "zaaien" of het zaaien op de aarde, precies zoals we lezen in het scheppingsverslag dat HaShem zei Bereshiet (Genesis) 1:11 "Laat de aarde voortbrengen gras, kruidachtig zaad en vruchtboom die vrucht draagt naar zijn soort, waarvan het zaad op de aarde wordt gevonden." Misschien wel het bekendste verbod, mav'ir, het "aansteken" van een vlam, komt overeen met HaShem's beroemdste Uitspraak, "Er zij licht" (Genesis 1:3). Dat is het geval met alle 39 verboden werken. Op deze manier weerspiegelt een Jood, wanneer hij op de zevende dag rust van dergelijke daden, het Goddelijke toen HIJ rustte van al deze werken op de oorspronkelijke Zevende Dag.

39 MELACHOS TABLE

Ch חֹרֶשׁ Choresh Sorting	Zo זֹרֵחַ Zoreah Sorting	Ko קֹצֵר Kotzair Sorting	Mm מַעֲמֵר M'amair Sorting	Du דֹּשׁ Dush Sorting	Zr זֹרֵחַ Zoreah Sorting	Mv מַבְעִיר Ma'avir Sorting	Mc מַכְבֵּה Mechabeh Extinguishing
Bo בּוֹרֵר Borer Sorting	To טוֹחֵן Tochain Sorting	Mi מִרְקֵד Miraked Sorting	Lu לֹשׁ Lush Sorting	Of אֹפֶה Ofeh Sorting		Kt כֹּתֵב Kotav Writing two letters	Mk מֹחֵק Mochaik Erasing two letters
Go גּוֹזֵז Gozez Shearing	Me מַלְבֵּן Melabain Washing	Mn מַנְפֵּץ Monafetz Disembowling	Tz צֹבֵעַ Tzovayah Dyeing	Tv טוֹוֵה Toveh Spinning	Ma מַסַּךְ Maisach Mounting warp	OB עֲשִׂית בַּיּוֹם Oseh Beit Batal Hairin Preparing to Weave	Ha חֹצֵץ Hots'ah Carving
Or אֹרֵג Oraig Weaving	Po פּוֹצֵעַ Potz'ah Separating threads	Ko קוֹשֵׁר Koshair Tying a knot	Mr מַתִּיר Matir Untying a knot	Mt מַחְתֵּךְ Mchateich Cutting	Tf תּוֹפֵר Tofair Sewing	Kr קוֹרֵעַ Ko'reah Tearing	MP מַכֵּה בְּפִטְיֵשׁ Makeh B'Palish Striking the first born
Td צָד Tzud Trapping	Sc שׁוֹחֵט Shochet Slaughtering	Mf מַפְשִׁיט Mafshit Skinning	Mb מַעֲבֵד M'abaid Selling	Mi מַמְחֵק Memacheik Smoothing	Mh מַשְׂרֵט Mesharteit Treading lines	Bn בּוֹנֵה Boneh Building	So סוֹסֵר Soiser Demolishing

Een periodiek systeem van de 39 Melachos.

De Mishkan en de feestdagen

De Zohar (II, 135a) geeft commentaar op de parasha van deze week dat de benodigdheden van de Mishkan de Joodse feestdagen symboliseren. Het eerste ingrediënt is goud, en dit komt overeen met de eerste feestdag van het jaar, Rosh Hashanah. Het tweede benodigde zilver, komt overeen met Yom Kippur. Dit komt omdat zilver en goud de twee sefirot vertegenwoordigen van Chesed, "vriendelijkheid", en Gevurah, "terughoudendheid". Dit laatste is misschien beter bekend als Din, "oordeel". In mystieke teksten vertegenwoordigen zilver en goud (zowel de metalen als de kleuren) altijd Chesed en Gevurah. Rosj Hasjana is de dag des oordeels, wat goud is, en Yom Kippur is de dag van vergeving, zilver. Het derde benodigde koper, komt overeen met de volgende feestdag, Soekot. De Zohar herinnert ons eraan dat de Torah de Israëlieten op Soekot opdraagt om in totaal zeventig stieren te offeren, wat overeenkomt met de zeventig oorspronkelijke naties van de wereld. Dit is de reden waarom de profeet Z'char'ya (Zacharia) 14:16 stelt dat in het Einde der Dagen vertegenwoordigers van alle naties van de wereld specifiek tijdens Soekot naar Jeruzalem zullen komen om samen met de Joden HaShem te aanbidden. De Zohar legt uit dat koper Soekot is omdat koper (althans in die dagen) het belangrijkste oorlogsmiddel was, dat de heidenen gebruikten om hun wagens te bouwen en hun veldslagen te voeren.

Dit zo legt de Zohar uit, is dan ook de betekenis van een ander vers in Z'char'ya 6:1 (Zacharia), waarin staat dat "... er kwamen vier wagens tussen de twee bergen vandaan; en de bergen waren bergen van koper." De Zohar concludeert dat de Torah de offers voorschrijft die in afnemende volgorde moeten worden gebracht (dertien op de eerste dag, twaalf op de tweede, elf op de derde, enz.) om de drang tot oorlog onder de heidense naties te verzwakken.

Het volgende ingrediënt is de speciale blauwe kleurstof genaamd techelet, wat overeenkomt met Pesach. Zoals de Talmud (Sotah 17a) stelt, symboliseert techelet de zee, en het hoogtepunt van de Exodus was natuurlijk het splijten van de zee. Pas op dit punt, zo stelt de Torah, geloofden de Israëlieten met heel hun hart in HaShem en zijn dienaar Mozes Shemot (Exodus) 14:31. De Zohar stelt daarom dat techelet de essentie van het geloof bevat.

Hierop volgt de paarse kleurstof genaamd argaman, dat is Sjavoe'ot. Het is niet helemaal duidelijk waarom de Zohar deze twee met elkaar in verband brengt. Men zegt dat paars een versmelting is van rechts en links, misschien verwijzend naar het feit dat paars (of beter gezegd magenta) het resultaat is van een vermenging van rood en blauw. Dit heeft betrekking op de tweeledige aard van Sjavoe'ot, die op die dag de twee delen van de Torah (schriftelijk en mondeling) heeft ontvangen, en later de twee tabletten, in de maand waarvan het astrologische teken de dubbele tweeling is. Er is een thema van tweeën, van rechts en links die samenkomen. We kunnen eraan toevoegen dat Sjavoe'ot traditioneel wordt gezien als een soort "bruiloft" tussen HaShem en het Joodse volk, waarbij de Torah de ketoeba is, en de berg Sinai de choepa.

Het zesde benodigde is tola'at shani, rode of "karmozijnrode" wol dat komt overeen met de weinig bekende feestdag van Tu b'Av. Hoewel de Misjna (Ta'anit 4:8) stelt dat op Tu b'Av de jonge vrijgezelle dames van Israël in witte jurken naar buiten zouden gaan om hun zielsverwanten te ontmoeten, suggereert de Zohar dat ze ook karmozijnrode wol droegen, gebaseerd op een ander schriftuurlijk vers Eicha (Klaagliederen) 4:5. Tu b'Av is eigenlijk de laatste feestdag die de Zohar noemt. De resterende negen benodigdheden komen overeen met de negen dagen na Rosh Hashanah, tot en met Yom Kippur, dwz. de "Dagen van Bekinging". Dit roept een grote vraag op: de Zohar brengt de benodigdheden van de Mishkan in verband met de

belangrijkste Torah-feestdagen: Rosj Hasjana en Yom Kippur, en de drie bedevaartfeesten (Pesach, Shavuot, Soekot). Natuurlijk worden Chanukah, Poerim, de vastendagen en kleine feestdagen, waarover niet expliciet in de Torah wordt gesproken, weggelaten. Dus, waarom wordt er Tu b'Av genoemd? Voordat we zelfs maar beginnen met het beantwoorden van deze vraag, moeten we dus al de enorme betekenis erkennen van Tu b'Av. Maar vreemd genoeg een van de meest vergeten feestdagen op de Joodse kalender.

Tu b'Av: een feestdag uit de Torah?

De feestdagen die niet expliciet door HaShem in de Torah zijn geboden, zijn allemaal ingesteld door toekomstige Wijzen. Purim is ingesteld door Esther en Mordechai en werd voor het eerst gevierd in Perzië. Toch vertelt de Talmud ons dat de meerderheid van de Wijzen in de tijd van Esther en Mordechai aanvankelijk hun oproep verwierpen om Purim als feestdag in te stellen! (Zie hiervoor Yerushalmi, Megillah 6b-7a.) Interessant is dat historici en archeologen geen enkele Megillat Esther hebben gevonden tussen de duizenden Dode Zeerollen en fragmenten, wat suggereert dat de Joden die in Qumran woonden Poerim niet herdachten. Het was duidelijk dat het tot tweeduizend jaar geleden nog steeds een twistpunt was.

Ondertussen komt Chanukah helemaal niet voor in de Tenach. Hoewel er twee boeken van Makkabeeën bestaan, hebben de wijzen deze niet opgenomen in de uiteindelijke samenstelling van de Tenach. Evenzo vonden de latere Wijzen van het Misjna en Talmudische tijdperk het niet gepast om een apart traktaat voor Chanukah te hebben, ook al is er een apart traktaat voor elke andere grote feestdag. De vastendagen zijn geen festivals, maar droevige herdenkingsdagen die door de Wijzen zijn ingesteld om tragische gebeurtenissen te herdenken. Tu b'Shevat lijkt geen schriftuurlijke oorsprong te hebben. Toch heeft Tu b'Av dat wel. De Talmud (Ta'anit 30b) vertelt ons dat een van de historische gebeurtenissen die we op Tu b'Av herdenken, het feit is dat de stam van Benjamin toestemming kreeg om "zich weer bij de gemeenschap van Israël aan te sluiten". In de laatste hoofdstukken van het boek Shoftim (Rechters) lezen we hoe er in Israël een burgeroorlog uitbrak, waarbij alle stammen tegenover Benjamin kwamen te staan vanwege het vreselijke incident waarbij een vrouw op brute wijze werd verkracht in Gibe'a. De stam Benjamin werd vervolgens afgesneden van Israël en hun mannen mochten niet trouwen met vrouwen van andere stammen.

Het verbod werd uiteindelijk opgeheven. De mannen van Benjamin kregen te horen: "Zie, er is van jaar tot jaar een feest van HaShem in Silo, dat ten noorden van Bethel ligt, aan de oostzijde van de hoofdweg die omhoog gaat van Bethel naar Sichem, en ten zuiden van Lebona." En zij gebod de kinderen van Benjamin, zeggende: „Ga en lig op de loer in de wijngaarden; en zie, en zie, als de dochters van Silo naar buiten komen om te dansen, kom dan uit de wijngaarden, en neem een ieder zijn vrouw van de dochters van Silo, en ga naar het land van Benjamin..." Shoftim (Rechters 21:19-21)

De Tenach beschrijft duidelijk wat er volgens de Talmud zou gebeuren op Tu b'Av, wanneer de jongedames zouden gaan dansen in de wijngaarden om hun zielsverwanten te vinden. De exacte schriftuurlijke bewoording is dat deze dag een chag Adonai is, "feest van HaShem". Dit is precies de term die Mozes gebruikte tijdens de Exodus (Shemot {Exodus} 10:9), mogelijk verwijzend naar Pesach, of waarschijnlijker naar Sjavoe'ot. Het is ook de term die later in de Torah wordt gebruikt om Soekot te beschrijven (Vayikra {Leviticus} 23:39). Tu b'Av is dus duidelijk ook een Torah-feest! En daarom onderscheidt de Zohar het van alle andere, "kleine" feestdagen. Het lijkt erop dat Tu b'Av toch uiteindelijk niet zo klein is.

De Zohar besluit zijn passage over Terumah door te zeggen dat hoewel we vandaag niet in staat zijn om Terumah te offeren en er geen Mishkan is die we kunnen bouwen, we niettemin de gelegenheid hebben om dit spiritueel te offeren wanneer we de feestdagen vieren die geassocieerd worden met hen. Wanneer iemand Rosj Hasjana van ganser harte viert, is het alsof men goud offerde in de Hemelse Tempel, en tijdens Yom Kippur brengt iemands ziel zilver naar boven. Gedurende de dagen van Soekot is er een offer van koper, en op Pesach is het techelet op Shavuot, argaman, op Tu b'Av, tola'at shani, en op de Dagen van Berouw al de overige. Op deze speciale dagen helpen we dus allemaal mee aan de bouw van het verblijf hierboven ons. En dit is des te verbazingwekkender als we dan bedenken dat de Joodse traditie juist wil dat we deze feesten vieren. En dat op deze manier de bouw van de Derde Tempel gehandhaaft wordt. Deze hoeft niet fysiek te worden gebouwd zoals de eerste twee, maar zal geheel uit de hemel neerdalen. Moge we dit allen in onze tijd meemaken.

Shabbat Shalom.
Jaacov.